

TÜRKÜLERE ADANMIŞ BİR ÖMÜR; ERZURUM'LU MEHMET ÇALMAŞUR

Mehmet Can PELİKOĞLU¹

1.Giriş

Binlerce yıldır dünya üzerindeki mevcudiyetini devam ettiren Türk milleti, yaşadığı coğrafi bölgelerde bulunduğu toplumlarla karşılıklı etkileşimde bulunmuş, dünya ölçeğinde müzik kültürünün en çarpıcı söz dağarcığına ve eşsiz melodik yapısına sahip olan Geleneksel Türk Müziğini oluşturmuştur. Mevcut müzik kültürümüz içerisinde önemli bir yere sahip olan Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Müziğinin 'Türkü' ve 'Türkülerimiz' den teşekkül bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, geçmiş ile gelecek arasında bağ kuran bir kültür formu niteliğinde olan Türk Halk Müziği, evrensel kültürün dokusunu belirginleştiren bir motif olduğu, Türk kültürüne dair tarihi, sosyal, siyasal, ekonomik değişim ve gelişimleri içinde barındırdığı anlaşılmaktadır (Pelikoğlu, 2012:13).

Türküler, aynı zamanda, Türk Halk Edebiyatının en özellikli ve en yaygın mahsulleri olarak büyük önem arz etmekte, 'Türk' kelimesinden türemişliği ile 'Türlere mahsus söz ve ezgi' anlamını taşımaktadır. Sözlü kültür ürünü olarak Türküler, herkesin anlayabileceği yalın bir dille ve hece vezni ile söylenmekte (Elçi,1997:7), Türk kültürüyle yoğrulmuş bir ananın evladı olarak dünyaya geldiğinde, Türkülerle beşikte tanışılmaktadır (Çevik, 2013:7-8).

Türkülerimizin yazıya geçirildiği tarih, çok eski değildir; Cumhuriyetle birlikte, yüzyıla yakın bir süreci kapsamakta, "Milli birlik, bağlamanın telleri arasındadır" diyen Muzaffer Sarısözen'in önderliğinde kayıt altına alınmaya başlandığı bilinmektedir.

Türküler... 'Anadolu insanının söylemeye mecbur olduğu' ezgiler... Niye dersiniz; çünkü ne Yemen'in yüreklerde açtığı yaralar kapanmıştır daha ne de Çanakkale'nin... Ve bugün; geçmişte yaşanan her olayın canlı şahidi gibi aramızda dolaşan türkülerimize birileri kayıtsız kalsa bile; onların dilinden anlayan ve onlara dünyalarında yer ayıranlar çoğunluktadır. Hepsi de birbirinden güzel nağ-

¹ *Sorumlu yazar mail: mehmetcan.pelikoglu@atauni.edu.tr

TRT repertuvarına kazandırdığı eserler yanında, henüz repertuvarında yer almayan derlemeleri ve bestelerinin gelecek nesillere aktarılması koşullarının oluşturulması hususu büyük önem arz etmektedir. Bu minvalde, Mehmet Çalmaşur gibi, sanatçısı, aşığı, bestekârı, müzikoloğu azımsanmayacak kadar çok olan bu topraklardaki müzik emektarı kişilerin biyografi türündeki çalışmaların son derece yetersiz olduğu da gözden kaçmamaktadır. Bu türden çalışmaları gerçekleştirecek lisans-lisansüstü eğitim veren üniversitelerimizin müzik ile ilgili bölümlerindeki öğrenci/ araştırmacı/ akademisyenlerin teşvik edilmesi ve geç olmadan müzik kültürümüze emek vermiş şahsiyetler/ teorisyenler/ derlemeciler/ kaynak kişiler / besteciler ile buluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Bingöl, İ. (2016), Türkülerle Karılmış Bir Şehir Erzurum. Palandöken Belediyesi Kültür ve Sanat Dergisi, Beyaz Şehir. Sayı:17. Erzurum.
- Çevik, M. (2013). Türkü ve Algı, Türkü Kültüründe Değişim Süreci. Ürün Yayınları. Ankara.
- Elçi, A.C (1997). Muzaffer Sarısözen Hayatı, Eserler ve Çalışmaları. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Gazimihal, M.R. (1961). Musiki Sözlüğü. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- Özbek, M. (1998). Türk Halk Müziği El Kitabı I Terimler Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. Ankara.
- Pelikoğlu, M.C. (2012), Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması. Atatürk Üniversitesi Yayınları. Erzurum.
- TRT Türk Halk Müziği Repertuvarı Arşivi.
- Kaynak Kişiler;
- Çalmaşur,M., Erzurum Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Danışmanı. Röportaj tarihi:18.05.2018.
- Güven,M. TRT Ankara Radyosu Müdürü, Röportaj tarihi:25.11.2016.
- Gültekin, A. TRT İstanbul Radyosu, Röportaj tarihi:02.01.2018.
- Kurnuç, Z. TRT'den Emekli, Röportaj tarihi: 17.05.2018.
- Demir, A. Yakın Arkadaşı, Röportaj tarihi:20.05.2018.
- Bingöl, İ. TRT Erzurum Radyosu, Röportaj tarihi:20.05.2018.
- Merdoğlu, Âşık Mevlüt, Halk Ozanı, Röportaj tarihi:22.05.2018.
- Tuna, K. TRT Erzurum Radyosu, Röportaj tarihi:25.05.2018.
- Şengül,B. TRT Erzurum Radyosundan emekli, Röportaj tarihi:27.05.2018.
- Çalmaşır, M. Eşi, Röportaj tarihi:29.05.2018.
- Sıngıl,P.Kızı, Röportaj tarihi:29.05.2018.
- Çalmaşır,T. Oğlu. Atatürk Üniversitesi öğretim görevlisi, Röportaj tarihi: 29.05.2018.